

Maakuntakokoelma ja kotiseutukokoelmat

Johdanto

Seinäjoen kaupunginkirjasto-maakuntakirjastolla on oma maakuntakokoelma, johon kerätään paitsi Seinäjokea, myös koko Etelä-Pohjanmaata koskevaa aineistoa. Maakuntakokoelmaa on kartutettu pitkään, mutta virallisesti velvollisuus Etelä-Pohjanmaata koskevan aineiston hankkimiseen on muodostunut 1968 maakuntakirjastotehtävien myötä. Kokoelma on asiakkaiden käytössä ja aineistoja annetaan myös lyhyeksi aikaa kotilainaan. Toiset kirjastot voivat tilata asiakkailleen aineistoja maakuntakokoelmasta. Tällaiset kaukoinat lähetetään sillä periaatteella, että asiakas voi tutustua aineistoihin tilaajakirjaston lukusalissa. Erityisesti historianharrastajille ja –tutkijoille Seinäjoen kaupunginkirjasto-maakuntakirjaston maakuntakokoelma on tärkeä.

Osalla Seinäjoen lähikirjastoista, Ylistaron kirjastolla, Peräseinäjoen kirjastolla ja Nurmon kirjastolla, on omat kotiseutukokoelmansa, joihin kerätään aineistoja historiallisten Nurmon, Ylistaron ja Peräseinäjoen kuntien perusteella. Lähikirjastojen paikalliskokoelmia kutsutaan kotiseutukokoelmiksi.

1. Yleisiä periaatteita

Maakuntakokoelman keruualue

Seinäjoen maakuntakokoelman keruualueeseen kuuluu koko Etelä-Pohjanmaa. Seinäjoen kaupunginkirjasto-maakuntakirjastossa sijaitsevaan maakuntakokoelmaan kerätään aluetta käsittelevää ja alueen kotiseutuhenkilöiden tuottamaa materiaalia. Se sisältää Etelä-Pohjanmaan paikkakuntiin, henkilöihin, historiaan, rakennuksiin, luontoon, elinkeinoelämään, koulutukseen, kulttuuriin, kansanperinteeseen ja yhteisöihin liittyvää aineistoa.

Musiikkiäänitteiden, nuottien ja musiikkiin liittyvän kirjallisuuden hankinnasta vastaa Seinäjoen musiikkiosasto. Musiikkiosasto hankkii musiikkiäänitteitä ja nuotteja maakuntakokoelmaan näytteenomaisesti.

Seinäjoen maakuntakirjastoalue käsittää 1.1.2009 Evijärven, Lappajärven, Alajärven, Soinin, Vimpelin, Kauhavan, Lapuan, Kuortaneen, Töysän, Ähtärin, Alavuden, Seinäjoen, Jalasjärven, Ilmajoen, Kurikan, Kauhajoen, Teuvan, Karijoen ja Isojoen kunnat.

Kotiseutukokoelmien aineistonvalintaperiaatteet

Nurmon kirjasto

Nurmon kirjasto kerää entisen Nurmon alueen aineistoa seuraavasti sekä luetteloon kuulumatonta harkinnan mukaan:

- Nurmossa syntyneiden kirjailijoiden tuotanto: esim. Vilho Rantanen, Helvi Kuoppala, Ville Muilu, Ilpo Lagerstedt
- Nurmossa asuvien tai asuneiden kirjailijoiden tuotanto: esim. Jukka Sahlberg, Helena Viertola, Matti Huumo, Benjam Pöntinen, Anneli Jantunen, Jussi Matilainen
- kotiseutuhenkilöitä koskevaa aineistoa: esim. Kustaa Pihlajamäki
- nurmolaisten tai nurmolaistaustaisten musiikintekijöiden tuotanto: esim. Komedia Vulgaria, Päivi Ristimäki, Nurmon pelimannit, Nurmon kirkkokuoro
- nurmolaisten tekijöiden tai nurmoaiheisten sävellysten ja sanoitusten nuotit
- Nurmolaisten sotaveteraanien muistelmia VHS-kaseteilla
- Nurmon historiaa koskevaa aineistoa esim. kyläkirjat, nurmon murre

Peräseinäjoen kirjasto

Peräseinäjoen kirjasto kerää entisen Peräseinäjoen alueen aineistoa seuraavasti sekä luetteloon kuulumatonta harkinnan mukaan:

- alueella asuvien henkilöiden kirjoittamat kirjat, esim. Sakari Ylinen, Olavi Porkkala
- täydentää kokoelmaa seuraavilta kirjoittajilta: Nanny Flinkkilä, os. Rantamäki, Viivi Rajamäki, Olli T. Rajamäki, Unto Katajamäki, Eeli Jokinen, William Jokinen, Niilo Karhumäki, Toimi Kangasniemi, Rauno Salonen, Anna-Leena Toivonen
- Peräseinäjoella syntyneiden kirjallinen tuotanto: esim. Sulho Ranta
- täydentää kotiseutuhenkilöitä koskevaa aineistoa, esim. Ville Ritolaa, John G. Annala, Kari Kriikku, Seppo Knuuttila
- opiskelijoiden opinnäytetyöt
- aineistoa Peräseinäjoen alueen painokilpailuista (toistaiseksi täysin luetteloimatonta)
- Metsäpirttiä, Lumivaaraa, Räisälää ja Käkisalmea koskeva uusi kirjallisuus

Ylistaron kirjasto

Ylistaron kirjasto kerää entisen Ylistaron alueen aineistoa seuraavasti sekä luetteloon kuulumatonta harkinnan mukaan:

- alueella asuvien/syntyneiden kirjoittamia kirjoja, esim. Sisko Thors, Aino-Helena Oksanen, Sanna-Maija Luoma, Mervi Heikkilä
- alueella asuneiden tuotanto esim. Orvokki Autio
- suku- ja kyläkirjoja
- aluetta kuvaavia ja alueella asuneista henkilöistä kertovia kirjoja
- alueella syntyneiden/asuvien/asuneiden henkilöiden musiikkiäänitteitä, esim. Juha Tapio
- kuorojen ym. , joissa mukana ylistarolaisia, musiikkiäänitteitä, esim. Untamalan kuoro, lauluyhtye Kirpana, Ylistaron Asevelikuoro
- CD-levyt Ylistarossa vuonna 2004 pidetyistä Herättäjä-juhlista

3. Määritelmiä

Kotiseutuhenkilö

On kirjailija tai muu taiteilija, urheilija, tiedemies, tutkija, poliitikko, kunnallis- tai valtiomies, joka katsotaan paikallisesti, maakunnallisesti, valtakunnallisesti tai kansainvälisesti merkittäväksi henkilöksi. Hän on

- a) syntynyt alueella ja elänyt huomattavan osan elämästään, esim. lapsuutensa ja nuoruutensa alueella;
- b) syntynyt muualla, mutta on viettänyt alueella merkittävän osan elämästään, 20 vuotta tai enemmän;
- c) viettänyt lyhyemmän ajan alueella. Silloin hankitaan vain tuona aikana kirjoitettu tuotanto.

Kotiseutuyhteisöllä tarkoitetaan yhteisöä, joka on:

- a) perustettu Etelä-Pohjanmaalla ja toiminut alueella tai;
- b) perustettu muualla Etelä-Pohjanmaan kotiseutuaatteen pohjalta (esimerkiksi osakunnat, sukuseurat).

4. Kotiseutuaineistoon kuuluvat

Kaunokirjallisuus

- kotiseutukirjailijan tuotanto: aikuisten ja lasten kertomakirjallisuus, näytelmät, runot, myös kuvitukset;
- kirjan tapahtumat on sijoitettu alueelle;
- kotiseutukirjailijan teosten erikieliset käännökset;
- kotiseutukirjailijan kääntämiä teoksia ei hankita;
- äänikirjoja kotiseutukirjailijoiden tuotannosta vain maakuntakokoelmaan;
- omakustanteita ei välttämättä hankita kaikkia maakuntakokoelmaan, kotiseutukoelmissa voi olla kattavammin.

Tietokirjallisuus

- käsittelee alueen historiaa, kulttuuria, luontoa, talouselämää ja yhteisöjä
- käsittelee alueen kotiseutuhenkilöitä tai sukuja;
- kotiseutuhenkilön kirjoittamaa tietokirjallisuutta, joka ei liity aiheeltaan keruualueeseen, ei hankita. Poikkeuksena ovat erittäin huomattavan kotiseutuhenkilön teokset (esim. Ala-Kulju, Reino) sekä paikallisesti huomattavan henkilön tuottama tietokirjallisuus (esim. väitöskirjat), joita hankitaan harkinnan mukaan;
- alueen valokuvaajan valokuvakirjat;
- kunnalliskertomukset (nykyisin tasekirjat tai tilinpäätöskertomukset);
- eri yhteisöjen ja järjestöjen vuosikertomukset;
- pienpainatteet.

Aikakauslehdet

- alueeseen liittyvät eri yhteisöjen ja järjestöjen lehdet;
- lehdet käydään läpi ja alueeseen liittyvät laajemmat artikkelit tallennetaan Laariin;
- yksittäiset lehdet, joissa on alueeseen liittyvä artikkeli tai teemanumero.

Sanomalehdet

- kaikki maakuntalehdet ja paikallislehdet ovat maakuntakokoelmassa joko lehtinä tai mikrofilmeinä;
- paikkakunnan paikallislehti voidaan säilyttää myös kotiseutukokoelmassa, jos on tarpeen. Alueeseen liittyvät artikkeliviitteet tallennetaan Laariin.

Mikrofilmit

- sanomalehdet säilytetään mikrofilmeinä maakuntakokoelmassa. Lehdet poistetaan sitä mukaa, kun mikrofilmi on saatu ja luetteloitu sekä luetteloitu Laariin;
- Etelä-Pohjanmaan seurakuntien kirkonarkistojen mikrofilmejä hankitaan Seinäjoen maakuntakokoelmaan. Peräseinäjoen kirjastoon hankitaan lähialueiden seurakuntien mikrofilmit.

Kartat

- maakuntakokoelmassa ja kotiseutukokoelmissa voidaan säilyttää tarpeen mukaan omaa aluetta koskevia karttoja.

Nuotit ja partituurit

- nuotteja, joiden säveltäjä tai sanoittaja on kotiseutuhenkilö hankitaan näytteenomaisesti

Av-aineisto

- kotiseutuhenkilöiden tuottama musiikki hankitaan näytteenomaisesti: kasetit, LP-levyt, CD-levyt ja muut tallennemuodot;
- kirjallisia äänitteitä on vain maakuntakokoelmassa;
- vhs- ja dvd-videoita, joiden aihe liittyy alueeseen tai elokuvia, joissa on paikallinen ohjaaja;
- alueeseen liittyviä dioja säilytetään, ei hankita enää. Ellen Alakannon diat on digitoitu ja viety Porstuun;
- kelanauhoja säilytetään, mutta ei ole enää yleisesti laitteita, joilla niitä voisi kuunnella. Niitä voisi digitoida, maakuntakokoelman kansanperinteen kelanauhaäänitteet on digitoitu cd-levyille. Nurmon ja Peräseinäjoen kotiseutukokoelmien kansanperinteen kasetit on digitoitu. Luettelot näistä kaikista Porstuassa muutamien ääninäyttein;
- alueeseen liittyviä cd-rom-levyjä ja muita tallennemuotoja

Pienpainatteet

- esitteitä ja toimintakertomuksia eri yhteisöiltä ja järjestöiltä;
- ohjelmia, kutsuja, matkailumainoksia, kunnan esitteitä tms;
- pienpainatelehtiä, hajanumeroita, ei tallenneta rekisteriin.

Julisteet

- vain kirjaston omaan toimintaan liittyviä julisteita hankintaan.

Käsikirjoitukset

- kotiseutukirjailijoiden kaunokirjalliset käsikirjoitukset, jotka saadaan.

Lehtileikkeet

- kotiseutukirjailijoihin liittyvät sanomalehtiartikkelit leikataan käsikirjastossa ja säilytetään siellä;
- maakuntakokoelmassa on yli 50 lehtileikekansiota (v. 1958 lähtien) , joista osa on tallennettu Porstuaan;
- maakuntakokoelmaan ei kerätä enää leikkeitä. Poikkeuksena ovat kirjastoa koskevat artikkelit.

Verkkoaineisto

- Porstua-verkkopalveluun tallennetaan alueeseen liittyvää verkkoaineistoa.

Erilliskokoelmat

- Seinäjoen kauppalan kirjaston kirjakokoelma (ei rekisterissä, pelkkä luettelo tehty, ei kotiseutuun liittyvää aineistoa);
- museosta siirretty kokoelma (ei rekisterissä, odottaa siirtoa takaisin maakuntamuseoon);
- Reino Ala-Kuljun kokoelmat (säilytetään Tuomaalan arkistossa).

